

JOURNAL OF TECHNOLOGY AND INNOVATIVE RESEARCH

VOLUME-1, ISSUE-10, 2026

LEGAL REGULATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE USE AND LEGAL MECHANISMS FOR ENSURING INFORMATION SECURITY

Abdullayev Sunnat Nurulla o'g'li

Second-year student in the Jurisprudence program at Sarbon University

Xojiakbarova Moxirabonu Nurulla qizi

First-year student in the Jurisprudence program

Abstract

This article analyzes the legal basis for ensuring legal liability and information security in the use of artificial intelligence. Additionally, the legal relationships and information security issues associated with the use of artificial intelligence systems have been examined. The article highlights the Republic of Uzbekistan's artificial intelligence system, national legislative norms, and international legal documents for internet users regarding information security. During the research, formal-legal, comparative-legal, systemic analysis, and problem-identification methods were used. As a result of the research, proposals and recommendations have been developed for the legal foundations of ensuring legal liability and information security in the use of artificial intelligence.

Keywords

Artificial intelligence, legal liability, information security, national legislative norms, international legal documents.

SUN'IY INTELLEKTDAN FOYDALANISHNI HUQUQIY TARTIBGA SOLISH VA AXBOROT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHNING HUQUQIY MEXANIZMLARI

Abdullayev Sunnat Nurulla o'g'li

Sarbon universiteti "Yurisprudensiya" ta'lim yo'nalishi 2-bosqich talabasi

Xojiakbarova Moxirabonu Nurulla qizi

JOURNAL OF TECHNOLOGY AND INNOVATIVE RESEARCH

VOLUME-1, ISSUE-10, 2026

“Yurisprudensiya” ta’lim yo‘nalishi 1-bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada sun‘iy intellektdan foydalanishda huquqiy javobgarlik va axborot xavfsizligini ta‘minlashning huquqiy asoslari tahlil qilingan. Shuningdek, sun‘iy intellekt tizimlaridan foydalanish bilan bog‘liq huquqiy munosabatlar va axborot xavfsizligi muammolari o‘rganilgan. Maqola internet foydalanuvchilari uchun O‘zbekiston Respublikasining sun‘iy intellekt tizimi, axborot xavfsizligi ta‘minlanishidagi milliy qonunchilik normalari va xalqaro huquqiy hujjatlar yoritib berilgan. Tadqiqot davomida formal-yuridik, qiyosiy-huquqiy, tizimli tahlil va muammoni aniqlash usullaridan foydalanildi. Tadqiqot natijasida sun‘iy intellektdan foydalanishda huquqiy javobgarlik va axborot xavfsizligini ta‘minlashning huquqiy asoslariga takliflar va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: Sun‘iy intellekt, huquqiy javobgarlik, axborot xavfsizligi, milliy qonunchilik normalari, xalqaro huquqiy hujjatlar.

Аннотация: В данной статье анализируются правовые основы обеспечения юридической ответственности и информационной безопасности при использовании систем искусственного интеллекта. Кроме того, в статье рассмотрены правовые отношения и вопросы информационной безопасности, связанные с использованием систем искусственного интеллекта. В статье для интернет-пользователей освещаются система искусственного интеллекта Республики Узбекистан, национальные законодательные нормы по обеспечению информационной безопасности, а также международные правовые документы. В ходе исследования были использованы формально-правовой, сравнительно-правовой и системный анализы, а также метод выявления проблем. По итогам исследования сформулированы предложения и рекомендации относительно правовых основ обеспечения юридической ответственности и информационной безопасности при использовании искусственного интеллекта.

JOURNAL OF TECHNOLOGY AND INNOVATIVE RESEARCH

VOLUME-1, ISSUE-10, 2026

Ключевые слова: *искусственный интеллект, юридическая ответственность, информационная безопасность, национальные законодательные нормы, международные правовые документы.*

Kirish. Bugungi kunda sun‘iy intellekt texnologiyalarining jadal rivojlanishi jamiyatning turli sohalarida, jumladan iqtisodiyot, tibbiyot, ta‘lim va davlat boshqaruvi tizimlarida katta o‘zgarishlarga olib kelmoqda. Ushbu texnologiyalar avtonom qarorlar qabul qilish, ma‘lumotlarni qayta ishlash va inson faoliyatini sezilarli darajada optimallashtirish va samaradorlikni oshirish imkoniyatini taqdim etayotgan bo‘lsa-da, ular bilan bog‘liq huquqiy javobgarlik va axborot xavfsizligi masalalari dolzarb tus olmoqda. Xususan, sun‘iy intellekt tizimlarining noto‘g‘ri ishlashi yoki manipulatsiya qilinishi natijasida yuzaga kelishi mumkin bo‘lgan salbiy oqibatlar mas‘uliyatni belgilash masalasini murakkablashtiradi. Axborot xavfsizligini ta‘minlash, shaxsiy ma‘lumotlarni himoya qilish va kiberhujumlarga qarshi kurashishda sun‘iy intellektning roli ortib borayotgan bir paytda, bu sohadagi huquqiy javobgarlikning aniq mexanizmlarini belgilash muhim ahamiyat kasb etadi.

Hozirgi vaqtda sun‘iy intellekt bo‘yicha xalqaro miqyosdagi yagona va majburiy huquqiy hujjat mavjud emas. Ko‘plab davlatlar o‘zlarining milliy qonunchiligini ishlab chiqishda xalqaro tamoyillarga tayanmoqda. Maqolada formal-yuridik, qiyosiy-huquqiy, tizimli tahlil va muammoni aniqlash usullaridan foydalanib, Yevropa Ittifoqining “Sun‘iy intellekt to‘g‘risidagi” qonuni, Amerika Qo‘shma Shtatlarining yondashuvini va Xitoyning qoidalarini misol sifatida tahlil qilib olinadi.

Yevropa Ittifoqi kompleks va xavfga asoslangan qonunni qo‘llaydi. Amerika Qo‘shma Shtatlari esa sektorlar bo‘yicha yondashuvni va ko‘ngillilikka asoslangan prinsiplarni tanlaydi. Xitoy algoritmlar va kontentni qat‘iy nazorat qilib, davlat xavfsizligiga katta urg‘u beradi. O‘zbekiston bu sohada xalqaro ilg‘or tajribalarni o‘rganib, milliy qonunchilikni rivojlantirish ustida ishlamoqda.

JOURNAL OF TECHNOLOGY AND INNOVATIVE RESEARCH

VOLUME-1, ISSUE-10, 2026

Shuningdek, sunʼiy intellekt sohasidagi taniqli olimlar Styuart Russell va Piter Norvig oʻzlarining ilmiy ishlarida sunʼiy intellekt tizimlarining imkoniyatlari va qaror qabul qilish jarayonlarini keng yoritganlar. Ularning tadqiqotlari sunʼiy intellektning ishlash tamoyillarini tushunishda muhim ahamiyatga ega. Italiyalik olim Luchano Floridi esa axborot etikasi va raqamli texnologiyalardan masʼuliyatli foydalanish masalalarini oʻrgangan. Uning ilmiy qarashlari axborot xavfsizligi, shaxsiy maʼlumotlarni himoya qilish va texnologiyalardan foydalanishda axloqiy tamoyillarga rioya etish zarurligini asoslashga yordam beradi.

Adabiyotlar tahlili. Sunʼiy intellektidan foydalanishda huquqiy javobgarlik va axborot xavfsizligini taʼminlashning huquqiy asoslari masalasi zamonaviy huquqshunoslikning markazida turibdi. Sunʼiy intellekt tizimlarining murakkabligi, ularning avtonom ishlashi va axborot xavfsizligiga taʼsirini tahlil qilishda milliy qonunchilik va xalqaro huquqiy hujjatlar tadqiqot doirasida oʻrganiladi.

Oʻzbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi ushbu tadqiqotning konstitutsiyaviy-huquqiy asosini tashkil etadi [1]. Xususan, Konstitutsiyaning 31-moddasida shaxsiy hayot daxlsizligi, shaxsiy va oilaviy sirni saqlash hamda shaxsga doir maʼlumotlarni himoya qilish huquqlari belgilangan. Mazkur moddada shaxs notoʻgʻri maʼlumotlarni tuzatishni, shuningdek oʻzi toʻgʻrisida qonunga xilof ravishda toʻplangan yoki huquqiy asoslarga ega boʻlmay qolgan maʼlumotlarni yoʻq qilishni talab qilish huquqiga ham ega ekanligi nazarda tutiladi. Konstitutsiyaning 33-moddasi esa fikrlash, soʻz va eʼtiqod erkinligi hamda axborotni izlash, olish va tarqatish huquqlarini kafolatlaydi. Ushbu konstitutsiyaviy qoidalar sunʼiy intellekt tizimlaridan foydalanishda inson huquqlarini himoya qilish va axborotdan qonuniy foydalanishning asosiy huquqiy mezonlarini belgilaydi.

Oʻzbekiston Respublikasining 2003-yil 11-dekabrda "Axborotlashtirish toʻgʻrisida"gi Qonuni [2] axborot resurslari va axborot tizimlari bilan bogʻliq munosabatlarni huquqiy tartibga solish nuqtayi nazaridan ahamiyatlidir. Sunʼiy intellekt texnologiyalari

JOURNAL OF TECHNOLOGY AND INNOVATIVE RESEARCH

VOLUME-1, ISSUE-10, 2026

axborotni yig'ish, qayta ishlash, saqlash va undan foydalanish jarayonlari bilan chambarchas bog'liq. Shu sababli mazkur qonun axborot tizimlaridan foydalanishning umumiy huquqiy asoslarini o'rganishda muhim manba bo'lib xizmat qiladi. Biroq sun'iy intellektga xos bo'lgan algoritmik xatolar, avtomatlashtirilgan qarorlarning oqibatlari va javobgarlikni taqsimlash masalalarini faqat ushbu qonun asosida to'liq yoritib bo'lmaydi. Ularni maxsus qonunchilik hujjatlari bilan birgalikda tahlil qilish zarur.

Shaxsga doir ma'lumotlarni himoya qilish masalasida esa O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 2-iyuldagi O'RQ-547-son "Shaxsga doir ma'lumotlar to'g'risida"gi Qonuni alohida o'rin egallaydi [3]. Qonunning 4-moddasida shaxsga doir ma'lumotlar tushunchasi, 5-moddasida esa ushbu sohaning asosiy prinsiplari belgilangan. Xususan, ma'lumotlarni qayta ishlash maqsadlari va usullarining qonuniyligi, ma'lumotlarning aniqligi, ishonchliligi, maxfiyligi va himoyalanganligi muhim prinsiplar sifatida e'tirof etilgan. Qonunning 18-19-moddalarida ma'lumotlarga ishlov berish shartlari va tegishli talablarni, 24-moddasi avtomatlashtirilgan tarzda ishlov berish masalasini, 27-28-moddalari ma'lumotlarni himoya qilish kafolatlari va maxfiylikni tartibga soladi. Ushbu normalar sun'iy intellekt tizimlari orqali shaxsiy ma'lumotlarni qayta ishlashning qonuniyligi va xavfsizligini baholashda muhim ahamiyatga ega.

Axborot xavfsizligining texnik va tashkiliy jihatlarini huquqiy nuqtayi nazardan baholashda O'zbekiston Respublikasining "Kiberxavfsizlik to'g'risida"gi Qonuni muhim o'rin egallaydi [4]. Ushbu manba axborot tizimlari va resurslarini kiberxavflardan himoya qilish, kiberxavfsizlikni ta'minlash hamda tegishli subyektlarning vakolat va majburiyatlarini belgilash nuqtayi nazaridan ahamiyatlidir. Sun'iy intellekt tizimlariga nisbatan noqonuniy kirish, ma'lumotlarning buzilishi yoki sizib chiqishi kabi xavflar mavjudligi sababli mazkur qonun tadqiqotning axborot xavfsizligi yo'nalishini yoritishda muhim manba sifatida foydalanildi.

Sun'iy intellekt yordamida yaratilgan matnlar, tasvirlar, musiqiy asarlar va boshqa

JOURNAL OF TECHNOLOGY AND INNOVATIVE RESEARCH

VOLUME-1, ISSUE-10, 2026

ijodiy mahsulotlardan foydalanish mualliflik huquqiga oid masalalarni yuzaga keltiradi. O‘zbekiston Respublikasining 2006-yil 20-iyuldagi O‘RQ-42-son “Mualliflik huquqi va turdosh huquqlar to‘g‘risida”gi Qonuni ushbu masalalarni o‘rganish uchun muhim huquqiy manbadir [5]. Mazkur qonun doirasida mualliflik huquqi obyektlari, mualliflarning shaxsiy nomulkiy va mulkiy huquqlari, shuningdek asarlardan foydalanishga bog‘liq munosabatlar tahlil qilinadi. Sun‘iy intellekt yordamida yaratilgan natijalarning huquqiy maqomini aniqlashda insonning ijodiy hissasi, foydalanilgan dastlabki asarlarga bo‘lgan huquqlar va tegishli qonunchilik talablari alohida o‘rganilishi kerak.

Sun‘iy intellektdan foydalanish jarayonida qonunchilik buzilgan taqdirda huquqbuzarlikning xususiyatiga qarab ma‘muriy yoki jinoiy javobgarlik masalasi yuzaga keladi. O‘zbekiston Respublikasining Ma‘muriy javobgarlik to‘g‘risidagi kodeksi [6] ma‘muriy huquqbuzarliklar va ular uchun qo‘llaniladigan choralarni belgilaydi. Jinoyat kodeksi esa jinoyat deb topilgan qilmishlar va ular uchun jinoiy javobgarlik asoslarini tartibga soladi [7].

Sun‘iy intellekt asosida ko‘rsatiladigan xizmatlar va yaratiladigan mahsulotlarning iste‘molchilarga ta‘sirini baholashda O‘zbekiston Respublikasining “Iste‘molchilarning huquqlarini himoya qilish to‘g‘risida”gi Qonuni ham muhim manba hisoblanadi [8]. Ushbu hujjat iste‘molchilarning huquqlarini himoya qilish va tovarlar hamda xizmatlar bilan bog‘liq munosabatlarni tartibga solishga qaratilgan. Sun‘iy intellektdan foydalangan xizmatlar noto‘g‘ri ma‘lumot taqdim etishi, xizmatning xususiyatlari haqida yetarli axborot bermasligi yoki iste‘molchining qonuniy manfaatlariga zarar yetkazishi mumkin.

O‘zbekistonda sun‘iy intellektdan foydalanishni huquqiy tartibga solishning bevosita manbalaridan biri 2026-yil 21-yanvardagi O‘RQ-1115-son “Sun‘iy intellektni qo‘llash orqali yuzaga keladigan munosabatlar tartibga solinishi munosabati bilan O‘zbekiston Respublikasining ayrim qonun hujjatlariga qo‘shimcha va o‘zgartirishlar kiritish to‘g‘risida”gi Qonundir [9]. Mazkur hujjat sun‘iy intellektni qo‘llash bilan

JOURNAL OF TECHNOLOGY AND INNOVATIVE RESEARCH

VOLUME-1, ISSUE-10, 2026

bogʻliq munosabatlarni tartibga solish maqsadida ayrim qonun hujjatlariga oʻzgartirish va qoʻshimchalar kiritadi. Jumladan, axborot resurslarini yaratish hamda axborot tizimlari faoliyatida sunʻiy intellektdan foydalanishga doir qoidalarini nazarda tutadi. Ushbu hujjatni alohida, barcha masalalarni qamrab oluvchi mustaqil sunʻiy intellekt kodeksi sifatida emas, balki milliy qonunchilikka tegishli oʻzgartirishlar kiritgan qonun sifatida tavsiflash toʻgʻriroq boʻladi.

Xalqaro miqyosda sunʻiy intellektdan masʼuliyatli foydalanish tamoyillarini oʻrganishda UNESCO tomonidan 2021-yilda qabul qilingan “Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence” hujjati muhim ahamiyatga ega [10]. Ushbu tavsiyanomada inson huquqlari va qadr-qimmatini hurmat qilish, adolat, shaffoflik, hisobdorlik, maxfiylik va inson nazoratini taʼminlash kabi tamoyillar yoritilgan. Mazkur hujjat sunʻiy intellektni rivojlantirish va qoʻllash jarayonida inson manfaatlarini ustuvor qoʻyishga qaratilgan xalqaro meʼyoriy-axloqiy yondashuvni ifodalaydi.

Yevropa Ittifoqining 2016-yil 27-apreldagi 2016/679-sonli Umumiy maʼlumotlarni himoya qilish reglamenti — GDPR [11] shaxsga doir maʼlumotlarni himoya qilishning xalqaro tajribasini qiyosiy oʻrganishda muhim manbadir. Reglamentda maʼlumotlarni qonuniy, adolatli va shaffof qayta ishlash, maqsadga muvofiqlik, maʼlumotlarni minimallashtirish, aniqlik va xavfsizlik kabi prinsiplar belgilangan. Shuningdek, avtomatlashtirilgan individual qarorlar va profil yaratish bilan bogʻliq ayrim masalalar reglamentning 22-moddasida tartibga solingan. Ushbu qoidalar sunʻiy intellekt tizimlari shaxsga doir maʼlumotlarni qayta ishlaganda inson huquqlarini himoya qilish va avtomatlashtirilgan qarorlarning oqibatlarini baholash uchun qiyosiy-huquqiy asos boʻlib xizmat qiladi.

Yevropa Ittifoqining 2024-yil 13-iyundagi 2024/1689-sonli Sunʻiy intellekt toʻgʻrisidagi reglamenti — Artificial Intelligence Act [12] sunʻiy intellekt tizimlarini xavfga asoslangan yondashuv orqali tartibga solishning muhim namunasi. Ushbu hujjat sunʻiy intellekt tizimlarining ayrim toifalari uchun turli talablarni belgilaydi

JOURNAL OF TECHNOLOGY AND INNOVATIVE RESEARCH

VOLUME-1, ISSUE-10, 2026

hamda yuqori xavfli tizimlarga nisbatan alohida majburiyatlarni nazarda tutadi.

Sun'iy intellektdan foydalanishning huquqiy asoslari va axborot xavfsizligini ta'minlash masalalari xorijiy olimlarning ilmiy tadqiqotlarida ham keng yoritilgan. Xususan, Styuart Russell (Stuart Russell) va Piter Norvig (Peter Norvig) o'zlarining Artificial Intelligence: A Modern Approach nomli asarida sun'iy intellektning nazariy asoslari, qaror qabul qilish mexanizmlari va amaliy qo'llanilishini tahlil qilgan [13]. Mualliflarning ilmiy yondashuvi sun'iy intellekt tizimlarining imkoniyatlarini tushunish bilan birga, ulardan foydalanish jarayonida inson nazorati va xavfsizlik talablariga e'tibor qaratish muhimligini anglashga yordam beradi. Styuart Russellning sun'iy intellekt xavfsizligiga oid qarashlari ham ushbu tadqiqot uchun muhim nazariy asos hisoblanadi. Olim sun'iy intellekt tizimlarini inson manfaatlari va maqsadlariga muvofiq ishlab chiqish masalasiga alohida e'tibor qaratadi. Mazkur yondashuvdan kelib chiqib, sun'iy intellektdan foydalanishda inson nazoratini saqlash, tizim faoliyatining oqibatlarini baholash va xavflarni oldindan aniqlash zarurligini ta'kidlash mumkin.

Floridi va uning hamkorlari tomonidan ishlab chiqilgan axborot etikasi va raqamli texnologiyalarni mas'uliyatli boshqarish yondashuvlari ham mavzuning nazariy asoslarini boyitadi [14]. Ushbu qarashlar axborot muhitida shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish, ma'lumotlardan qonuniy foydalanish va texnologik jarayonlarning inson huquqlariga ta'sirini hisobga olish muhimligini ko'rsatadi.

Yuqoridagi ilmiy qarashlar va normativ-huquqiy manbalar tahlili shuni ko'rsatadiki, sun'iy intellektdan foydalanishda huquqiy javobgarlik va axborot xavfsizligini ta'minlash o'zaro uzviy bog'liq masalalardir. Shu bilan birga, sun'iy intellekt tizimini ishlab chiquvchi, undan foydalanuvchi tashkilot va yakuniy foydalanuvchining majburiyatlarini aniq chegaralash, algoritmik xatolar oqibatlarini baholash hamda shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish mexanizmlarini takomillashtirish bo'yicha keyingi ilmiy tadqiqotlarga ehtiyoj mavjud.

JOURNAL OF TECHNOLOGY AND INNOVATIVE RESEARCH

VOLUME-1, ISSUE-10, 2026

Metodologiya. Mazkur tadqiqotda formal-yuridik, qiyosiy-huquqiy va tizimli tahlil usullaridan foydalanildi. Formal-yuridik usul orqali O'zbekiston Respublikasining sun'iy intellekt, shaxsga doir ma'lumotlar, axborotlashtirish va kiberxavfsizlik sohalariga oid normativ-huquqiy hujjatlari o'rganildi. Qiyosiy-huquqiy usul yordamida Yevropa Ittifoqi, Amerika Qo'shma Shtatlari va Xitoyning sun'iy intellektni tartibga solish tajribasi taqqoslandi. Tizimli tahlil usuli asosida huquqiy javobgarlik, inson huquqlarini himoya qilish va axborot xavfsizligini ta'minlash o'rtasidagi bog'liqlik o'rganildi. Aniqlangan muammolar asosida qonunchilikni takomillashtirishga doir takliflar ishlab chiqildi.

Tahlil va natijalar. Tadqiqot natijalari sun'iy intellektidan foydalanish bilan bog'liq huquqiy munosabatlarni bir nechta o'zaro bog'liq yo'nalish bo'yicha o'rganish zarurligini ko'rsatdi.

Birinchi yo'nalish inson huquqlari, shaxsiy hayot daxlsizligi va shaxsga doir ma'lumotlarni himoya qilish bilan bog'liq. Sun'iy intellekt tizimlari shaxsga doir ma'lumotlarni qayta ishlashda qonuniylik, maqsadga muvofiqlik va maxfiylik talablariga rioya qilishi kerak. Ma'lumotlardan noqonuniy foydalanish yoki ularni ruxsatsiz tarqatish tegishli huquqiy javobgarlikni keltirib chiqarishi mumkin.

Ikkinchi yo'nalish axborot tizimlari va kiberxavfsizlikni ta'minlashni qamrab oladi. Sun'iy intellekt tizimlari kiberhujumlarni aniqlash va oldini olishda samarali vosita bo'lishi mumkin. Shu bilan birga, ularning o'zi ham ma'lumotlarni buzish, noto'g'ri natijalar ishlab chiqarish va ruxsatsiz foydalanish kabi xavflarga duch keladi. Shu sababli texnik himoya choralari, kirish huquqlarini cheklash, ma'lumotlarni zaxiralash va tizim faoliyatini muntazam nazorat qilish muhimdir.

Uchinchi yo'nalish huquqiy javobgarlikni belgilash bilan bog'liq. Sun'iy intellekt tizimining xatosi tufayli zarar yuzaga kelganda, tizimni ishlab chiquvchi, uni joriy etgan tashkilot, operator yoki foydalanuvchining harakati va majburiyatlari alohida baholanishi lozim. Bunda zarar yetkazganlik fakti, sababiy bog'lanish, ayb va tegishli javobgarlik

JOURNAL OF TECHNOLOGY AND INNOVATIVE RESEARCH

VOLUME-1, ISSUE-10, 2026

turiga qo'yiladigan qonuniy talablar hisobga olinadi. Sun'iy intellektning o'zi mustaqil yuridik javobgarlik subyekti sifatida qaralmasligi, javobgarlik esa amaldagi qonunchilikka muvofiq tegishli jismoniy yoki yuridik shaxsga yuklatilishi kerak.

To'rtinchi yo'nalish xalqaro tajriba va axloqiy tamoyillarni o'rganishni qamrab oladi. Yevropa Ittifoqining xavfga asoslangan yondashuvi tizimning ehtimoliy zararini oldindan baholashga imkon beradi. UNESCO tavsiyanomasida ilgari surilgan inson huquqlari, shaffoflik va hisobdorlik tamoyillari esa sun'iy intellektni mas'uliyatli qo'llash uchun muhim mezon hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasining 2026-yil 21-yanvardagi O'RQ-1115-son Qonuni milliy qonunchilikni takomillashtirish yo'lidagi muhim qadamdir. Mazkur qonun "Axborotlashtirish to'g'risida"gi Qonunga sun'iy intellektdan foydalanish bo'yicha qoidalarni kiritish va sun'iy intellekt yordamida shaxsga doir ma'lumotlarga qonunga xilof ravishda ishlov berish bilan bog'liq ma'muriy javobgarlikni belgilashni nazarda tutadi [9]. Bu esa sun'iy intellektdan foydalanishda inson huquqlarini himoya qilish va qonuniylikni ta'minlashning ahamiyatini oshiradi.

Tahlil asosida quyidagi takliflar ilgari suriladi:

Sun'iy intellekt tizimlarini joriy etishdan oldin ularning inson huquqlari, shaxsga doir ma'lumotlar va axborot xavfsizligiga ta'sirini baholash amaliyotini rivojlantirish.

Sun'iy intellekt tizimlarini ishlab chiquvchilar, joriy etuvchi tashkilotlar va foydalanuvchilarning vazifalari hamda javobgarlik doirasini aniq belgilash. Shaxsga doir ma'lumotlarni qayta ishlashda ma'lumotlarni minimallashtirish, ruxsatsiz kirishdan himoyalash va maxfiylik talablariga rioya etish. Inson huquq va erkinliklariga jiddiy ta'sir ko'rsatadigan qarorlarni qabul qilishda inson nazorati, qarorlarni tekshirish va shikoyat qilish imkoniyatlarini ta'minlash. Sun'iy intellekt tizimlarining xavfsizligi bo'yicha texnik va tashkiliy choralarni kuchaytirish hamda mutaxassislar va foydalanuvchilarning huquqiy savodxonligini oshirish.

JOURNAL OF TECHNOLOGY AND INNOVATIVE RESEARCH

VOLUME-1, ISSUE-10, 2026

Xulosa. Ushbu ilmiy maqola sun'iy intellektdan foydalanishda huquqiy javobgarlik va axborot xavfsizligini ta'minlashning huquqiy asoslariga oid murakkab jihatlarini atroflicha tahlil qildi. Sun'iy intellekt tizimlarining rivojlanishi ma'lumotlarni qayta ishlash va qaror qabul qilish imkoniyatlarini kengaytirayotgan bo'lsa-da, inson huquqlarining buzilishi, shaxsga doir ma'lumotlarning noqonuniy tarqatilishi va kiberxavfsizlikka tahdidlar kabi xavflarni ham yuzaga keltiradi.

O'zbekiston Respublikasining amaldagi qonunchiligi ushbu sohadagi munosabatlarni tartibga solish uchun muhim huquqiy asoslarni yaratadi. Xususan, axborotlashtirish, shaxsga doir ma'lumotlarni himoya qilish, kiberxavfsizlik va huquqiy javobgarlikka oid qonunchilik normalari sun'iy intellektdan qonuniy foydalanishni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. O'RQ-1115-son Qonun bilan sun'iy intellektdan foydalanishga doir maxsus qoidalarining joriy etilishi esa ushbu yo'nalishdagi huquqiy tartibga solishni yanada rivojlantirishga xizmat qiladi.

Shu bilan birga, sun'iy intellekt bilan bog'liq zararlar uchun javobgarlikni aniqlashda tizimni ishlab chiquvchilar, operatorlar, xizmat ko'rsatuvchi tashkilotlar va foydalanuvchilarning vazifalarini farqlash zarur. Axborot xavfsizligini ta'minlash uchun esa huquqiy choralar bilan bir qatorda texnik himoya, muntazam nazorat va inson ishtirokini ta'minlovchi mexanizmlar ham qo'llanilishi lozim.

Xulosa qilib aytganda, sun'iy intellektdan xavfsiz va mas'uliyatli foydalanishning asosiy shartlari qonuniylik, inson huquqlarini hurmat qilish, shaffoflik, hisobdorlik va axborot xavfsizligini ta'minlashdan iborat. Milliy qonunchilikni xalqaro tajriba asosida izchil takomillashtirish ushbu texnologiyalarning jamiyat manfaatlariga muvofiq rivojlanishiga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. — Toshkent, 2023.

JOURNAL OF TECHNOLOGY AND INNOVATIVE RESEARCH

VOLUME-1, ISSUE-10, 2026

2. O‘zbekiston Respublikasining 2003-yil 11-dekabrda 560-II-son “Axborotlashtirish to‘g‘risida”gi Qonuni.
3. O‘zbekiston Respublikasining 2019-yil 2-iyulda O‘RQ-547-son “Shaxsga doir ma’lumotlar to‘g‘risida”gi Qonuni. URL: <https://lex.uz/docs/-4396419>
4. O‘zbekiston Respublikasining 2022-yil 15-aprelda O‘RQ-764-son “Kiberxavfsizlik to‘g‘risida”gi Qonuni.
5. O‘zbekiston Respublikasining 2006-yil 20-iyulda O‘RQ-42-son “Mualliflik huquqi va turdosh huquqlar to‘g‘risida”gi Qonuni.
6. O‘zbekiston Respublikasining 1994-yil 22-sentabrda 2015-XII-son Ma’muriy javobgarlik to‘g‘risidagi kodeksi.
7. O‘zbekiston Respublikasining 1994-yil 22-sentabrda 2012-XII-son Jinoyat kodeksi.
8. O‘zbekiston Respublikasining 1996-yil 26-aprelda 221-I-son “Iste’molchilarning huquqlarini himoya qilish to‘g‘risida”gi Qonuni.
9. O‘zbekiston Respublikasining 2026-yil 21-yanvarda O‘RQ-1115-son “Sun’iy intellektni qo‘llash orqali yuzaga keladigan munosabatlar tartibga solinishi munosabati bilan O‘zbekiston Respublikasining ayrim qonun hujjatlariga qo‘shimcha va o‘zgartirishlar kiritish to‘g‘risida”gi Qonuni. URL: <https://lex.uz/uz/docs/-8008401>
10. UNESCO. *Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence*. — Paris: UNESCO, 2021. URL: <https://www.unesco.org/en/legal-affairs/recommendation-ethics-artificial-intelligence>
11. European Parliament and Council. *Regulation (EU) 2016/679 of 27 April 2016 on the Protection of Natural Persons with Regard to the Processing of Personal Data and on the Free Movement of Such Data (General Data Protection Regulation)*. — Official Journal of the European Union, L 119, 2016.
12. European Parliament and Council. *Regulation (EU) 2024/1689 of 13 June 2024 Laying Down Harmonised Rules on Artificial Intelligence (Artificial Intelligence Act)*. — Official Journal of the European Union, 2024.
13. Russell S., Norvig P. *Artificial Intelligence: A Modern Approach*. 4th ed. — Hoboken, NJ: Pearson, 2021.
14. Floridi L., Cowls J., Beltrametti M., Chatila R., Chazerand P., Dignum V., Luetge C., Madelin R., Pagallo U., Rossi F., Schafer B., Valcke P., Vayena E. *AI4People—An Ethical Framework for a Good AI Society: Opportunities, Risks, Principles, and Recommendations*. — Minds and Machines, Vol. 28, 2018. — P. 689–707.

